

משולחנו של רב בית החולים אמירת סליחות מקוצרת לרופא

שלום הרב שפרונג,

רציתי לשאול, מאחר שאני עובד במשמרת הבוקר בבית החולים, ומתחיל לעבוד מאוד מוקדם, אין לי אפשרות להישאר בכל הסליחות, וגם ביחידות אני יכול לומר רק חלק מהסליחות.

מה החלק בסליחות הכי חשוב שעליי לאומר?

ומה בסליחות אסור לומר ביחידות?

תודה רבה

ד"ר.....

תשובה:

אם ביכולתך, הטוב ביותר למצוא מנין לסליחות בשעות אחרות, כגון בשעת צהריים, או לאחר חצות הלילה. אך בכל מקרה אין לומר סליחות בין השקיעה לחצות הלילה.

הכי חשוב לומר במנין הוא י"ג מידות של רחמים.

פירוט על שאר הסליחות, להלן בס"ד.

התשובה בהרחבה:

העיקר של הסליחות הוא הזכרת י"ג מידות של רחמים שעליהם כרת הקב"ה עמנו ברית, שנאמרם לפניו בעת צרתנו, והוא ירחם עלינו.

אמנם ביחידות לא אומרים י"ג מידות, כמו שכתוב בשו"ע (סי' תקס"ה סעיף ה'),

ולכן תאמר אותם עם הציבור.

והנה, נפסק בשו"ע שם:

"אין היחיד רשאי לומר שלש עשרה מדות דרך תפלה ובקשת רחמים, דדבר

שבקדושה הם; אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא, אומרם".

אמנם, אף שהיחיד יכול לומר י"ג מידות דרך קריאה בעלמא, רבינו הרב וייס

שליט"א כתב, שנראה פשוט שכשאומר דרך קריאה אינו אלא כקורא בתורה ואין בו

מעלת י"ג מידות שאינן חוזרות ריקם.

על כך יש להוסיף שידוע מהאריז"ל שאין לומר י"ג מידות סיחיד אף בדרך קריאה, (ואמנם בכף החיים (סי' קל"א ס"ק כג) כתב שיכול לאמרן אחרי התפילה בטעמים).
אגב, במקרה כזה, יש אומרים שצריך לומר עד סוף הפסוק ("רבעים") ולא לקטוע אותו במילה "ונקה", ויש שיותר הקילו בזה, ולא כאן המקום להאריך בעניין.
משום כך זאת החשיבות הגדולה ביותר, לומר י"ג מידות עם הציבור.
בהמשך סדר החשיבות, כתב רבינו שליט"א, שאחרי י"ג מידות הדבר הבא במעלה הוא אמירת התפילות המוזכרות במשנה ובגמרא. במשנה בתענית מצינו את תפילת מי שענה לאברהם אבינו (תענית טו, א), ובגמרא (שם יד, א) מצינו את תפילת עננו אלקי אברהם עננו.

מאחר שתפילות אלו הן קדומות יותר, יש להן קדימה יותר במעלה.
אחריהן, ישנם הפסוקים שמזכירים באמירת הסליחות, כגון אשרי, לך ה' הצדקה, שמע קולנו וכדומה.

ואחריהן, שאר פיוטי הסליחות.
הפסוקים שמקדימים לומר לפני הפיוטים – חשובים יותר מהפיוטים עצמם.
והנה, הרמ"א שם הוסיף: "וכן אין ליחיד לומר סליחות או ויעבור" (מהרי"ל בשם א"ז).

אך כבר כתב במשנה ברורה (ס"ק יג):
"אבל האחרונים תמהו על עיקר הדין דלמה לא יאמר היחיד סליחות דהוא תחנונים בעלמא, והסכימו דסליחות בלא י"ג מדות יכול יחיד לומר".
עוד יש לדעת, מה שכתב במשנ"ב בסימן תקפ"א ס"ק ד, בשם האליה רבה, שסליחות שיש בהן תרגום ארמי, כגון "מחי ומסי", "מרן די בשמיא", אין לאמרן בלי מניין.

בכל מקרה, מקובל בפוסקים כדעת המשנ"ב בסימן תקס"ה שם, שאין לומר בשום מקרה סליחות מאחרי שקיעת החמה ועד חצות הלילה, ואף שכידוע האגרות משה היקל בזה בשעת הדחק, רוב הפוסקים הכריעו שלא כדבריו.

וכמובן אם האדם יכול לומר סליחות בציבור מחצות הלילה ועד שקיעת החמה, כך ראוי לעשות.